

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

1. Quidnam hoc præcepto imperetur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

lingua, & Sermone recitari debeat? Hæretici contendunt id ita fieri oportere. At Synodus Tridentina *sess. 22. Canone 9.* contrarium sancit, his verbis: *Si quis dixerit, vulgari tantum lingua Missam celebrari debere, anathema sit.* De hac quæstione supra suo loco breuiter disputauit.

Decimoquinto quæritur, An vsus Missarum priuatarum e medio tolli, & abrogari debeat; Et an fuerit in Ecclesia peruetustus? Hanc quæstionem tractat Durant. *li. 2. de ritib. Eccl. Cathol. c. 4.* vbi testimonij S. Ambrosij, Augu. Chrysof. Nazian. Prosperij, Iustini, vsus priuatarum Missarum comprobatur. Hæretici contendunt, Missas priuatas, quæ scilicet absque populi conuentu celebrantur, vel in quibus nullus præter Sacerdotem, sacram communionem sumit, esse abolendas, quia olim Missæ non celebrabantur nisi cõueniente, & astante populo, & Sacram Eucharistiam sumente. At Synodus Tridentina *sess. 22. Canon. 8.* definit: *Si quis dixerit Missas, in quibus solus Sacerdos sacramentaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas, anathema sit, & idem decernit c. 6.* Aiuunt præterea Hæretici, Lutherani, & Caluiniani, ante Gregorium I. non fuisse in vsu Missas priuatas, sed tantum publicas. Certè quamuis olim Missæ publicæ colerentur, priuatae tamen erant etiam vsu receptæ, nec quipiam video esse, quod impediatur, quo minus Missæ priuatae celebrentur. Obijciunt nobis Canonem X. Apostolorum, & Canonem Anaclei in c. *Peraffa. De consecr. dist. 2.* vbi excommunicatione afficiuntur, qui ante discedunt à templo, quàm sacrificium finiatur: & qui sacram Communionem non sumunt: item Canonem Sotheris in cap. *Hoc quoque. De consecr. dist. 1.* vbi habetur, illam esse legitimam Missam, in qua adsunt Sacerdos, respondens miser, offerentes astantes, & communicantes. Respondeo, hos Canones id decernere, quod tunc de more fiebat; at progressu temporis vsu abrogati fuerunt. Obijciunt deinde illa sacri Canonis verba: *Ut quotquot ex hac altaris participatione sumpsertint, & sacramenta, que sumpsertint, ergo in Missa plures debent adesse, & Sacram Cõmunionem percipere.* Respondeo, ea verba in Missa dici iuxta morem pristinum: nihilominus etiam nunc verè dicuntur, quia Sacerdos ea dicit publico Ecclesie nomine: sicut quando orationem Dominicam priuatim quisque recitat, dicit, *Pater noster; & Domine nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Decimosexto quæritur, An vsus Ecclesie, quo in Missa quædam alta voce, alia tacitè, & silentio dicuntur, reprehendi merito queat? Hæretici, suo more, reprehendunt: sed eos damnat Synodus Tridentina *sess. 22. Canon. 9.* Christus Dominus nihil de hære constituit, sed liberum Ecclesie reliquit, vt quicquid vellet decerneret. Græci quidem licet quædam in silencio dicant, alia voce alta pronuncient, verba confectionis alte proferunt: sed Latina Ecclesia, & consecrationis verba, & multa item alia tacite pronunciat iustis de causis, ne videlicet ea ad omnium aures perferantur, & sæpius audita faciliè contemnantur, vulgus enim quæ sæpe repetita audit, despiciere consuevit.

FINIS LIBRI DECIMI.

IOANNIS AZORII LORCITANI, E SOCIETATE IESV,

INSTITVTIONVM MORALIVM,

LIBER XI

DE SECUNDO PRAECEPTO Decalogi, Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum.

CAPVT PRIMVM.

Quidnam hoc Praecepto imperetur.

LLVD primo loco quæritur, quidnam secundum in Decalogo Dei præceptum imperet, quid vetet? Respondeo, in hunc modum: quando lex aliquid fieri prohibet, in eo etiam simul continetur præceptio earum rerum, quas præstare quisque debet: Vnde cum hoc secundo præcepto, quod nomen Dei in vanum vsurpare vetat, coniuncta quoque est lex, quæ nomen Dei honorare, & per illud religiosè, & sanctè iurare præcipit. Prohibet igitur hoc præceptum, quo minus quis sacrosanctum Dei nomen contemnat, polluat, vanè vsurpet, quominus item per ipsum, aut falso, aut frustra, aut temerè iuret. Nam adeo omnia iureiurando affirmantur, aut negantur: adeo omnia imprecationibus, & execrationibus referta sunt, vt nemo ferè, vel vendat, vel emat, vel negocij aliquid gerat, qui non iusurandum interponat, Deique sanctissimum nomen millies, vel in re leuissima, & inani, temerè non ad testimonium adhibeat.

Secundo quæritur, Quid Dei Nomine in hoc præcepto intelligatur? Profectò, cum iubemur debitum diuino nomini honorem tribuere; non iubemur ipsius nominis literas, & syllabas, aut omnino per se nudum verbum tantummodo attendere, sed in eam cognitionem mentem, & animum conijcere, quidnam valeat, quid contineat, quid significet illa vox. Non igitur nomen Dei honoramus, & colimus propter ipsum vocis sonum, aut propter literas, & syllabas, quibus constat; sed propter immentam Dei maiestatem diuino nomine significatam. Deinde, hoc præceptum; quod nomen Dei imperat honorari, non de vno aliquo nomine, sed de omnibus, quæ Deo tribui solent, intelligendum est, multa enim Deo indita, ac posita sunt nomina, vt Domini, Omnipotentis, Altissimi seu Excelsi, Regis regum, & alia id genus, quæ in scripturis passim leguntur.

Tertio quæritur, Qua ratione diuinum nomen veneremur, & honoremus? Respondeo, nos colere, & venerari Dei nomen in primis, cum lauda-

mus Deum; item cum in hominum conspectu ipsum Deum, ac Dominum nostrum confitemur, cum eum sicut honorum nostrorum auctorem agnoscimus, sic etiam predicamus: item cum eius sermones, & verba studiosè addiscimus, legimus, audimus, & religiosè, & honorificè tractamus. Deinde, cum de omnibus rebus, tum prosperis, tum aduersis Deo singulares gratias agimus, dicentes cum Iob: *Sit nomen Domini benedictum.* Præterea, nomen Dei honoramus, si fidenter eius opem, & auxilium inuocamus, quo nos scilicet ab aduersis liberet, aut ad eadem fortiter, & constantè perferenda, vires, & constantiam largiatur. Postremò, nomen Dei honestamus, cum fidei faciendæ gratia Deum quasi testem aduocamus, quod est per Deum religiosè, & sanctè iurare.

Iob. 1.

Quartò queritur, Quænam hoc Præceptum prohibeat? Respondeo, ea omnia peccata prohibere, quibus Dei nomen polluimus; nimirum ea crimina, quæ committuntur contra religionem, qua Dei nomini honorem, & cultum deferre debemus. **ROGABIS**, ad quæ capita potissimum ea crimina reuocantur? Respondeo, quæ hoc Præceptum peccata violant, redigi posse ad hæc capita. **Primò**, cum quis malè iurat. **Secundò**, cum promissionem iureiurando firmatam nõ seruat. **Tertio**, cum quis malè votum facit. **Quartò**, cum vota facta violat. **Quintò**, cum quis maledictis, ac conuictis sanctum Dei nomen insectatur, vel afficit. **Sextò**, cum quis diuinis verbis in concionibus ad populum habitis abutitur. **Septimò**, cum precatationibus ad Deum, vel sanctos cæli incolas effusus malè vitur. Quare in hoc Præcepto disputandum nobis est de iureiurando, de Periurio, de Voto, & cæteris, quæ ad hæc tria capita referuntur.

Quintò queritur, Quisnã sensus sit Præcepti, quod vetat; Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum? Respondeo, sensum triplicem esse posse. **Primus** est: Non assumes in vanum, hoc est, pro re nullius momenti, pro re futili, & inani. **Alter** sensus est: Non assumes in vanum, hoc est, frustra: quasi dicat, Ne iures in eius nomine, nisi necessitate compulsus. **Tertius** est: Non assumes in vanum, hoc est, mendaciter; tanquam diceret: Ne iures per nomen Dei mendaciter: mendacium enim, & quicquid est falsum, & fictum, hebraico more dicitur vanum. **Qui** sensus mihi valde probatur, & perinde est, ac si dicatur: Nil falsi Deo teste aduocato iureiurando confirmabis: in vanum, hoc est, pro vano, pro falso.

Caput II

Quid sit Iusurandum.

PRIMO queritur, Quo pacto iusurandum, quod Theologi, Canonici, & Ciuilibus iuris interpretes Iuramentum appellant, definiatur? Respondeo, iusurandum esse affirmationem, vel negationem sacræ rei attestatone affirmatam. Vnde Hofstien. in sum. tit. de iureiuran. Abbas, Felinus, & alij in rub. de iureiuran. Bal. l. i. ff. de iureiuran. ac reliqui, vt refert Couarruu. in cap. quamuis de pact. part. 1. §. 1. num. 1. definiunt esse affirmationem, vel negationem alicuius rei licitæ, & quæ fieri possit, sa-

cræ attestatone munitam. Cicero libr. 3. de offic. iusurandum, inquit, est affirmatio religiosa, quod autem affirmatè quasi Deo teste promiseris, id tenendum est: nam enim non ad iram Deorum, quæ nulla est, sed ad iustitiam, & ad fidem pertinet. Sic ille. Alij definiunt esse actum, quo diuinum nomen fidei faciendæ causa adhibemus. Nam cum iuramus, Deum quasi testem eius, quod dicitur, inuocamus.

Quidam, è quibus sunt Selua. in tract. de Iureiur. quest. 1. Corlet. in rubr. de iureiur. vt Couarruu. titatur in cap. quamuis pactum, de pactis part. 1. §. 1. num. 1. has Iurifurandi definitiones oppugnat, eo in primis argumèto, quod quis cum per Idola, & Simulacra, yanaque, ac ficta Numina iurat, licet male faciat, iurifurandi tamen vinculo tenetur, & tamen non confirmat id, quod dicit, nominis diuini, aut rei sacræ attestatone. Deinde, cum per creaturas, inquit, iuramus, iureiurando obligamur; & tamen creatura res sacra non est. Postremò, cum per sanctos patris cælestis incolas apud Deum regnantes, quis aliquid iurat, sese iureiurando obstringit, cum tamen nec Deum testem adhibeat, nec rem diuini nominis attestatone confirmet.

Sed ad hæc omnia facilè respondeo, ad Iusurandum sufficere attestatorem rei, quæ verè sit facta, aut quæ apud homines talis habeatur, hoc est, quæ reuera, vel hominum opinione sit sacra. Cum enim homines ethnici per Idola falsosque Deos iurant, verè iurare censentur, quia apud eos pro veris Dijs habentur. Præterea, licet creatura res sacra non sit, per eam tamen iuramus, quia eam adhibemus in testem tanquam aliquid, in quo Dei veritas refulget. Vnde non per creaturam iuramus propter ipsam, sed propter Deum, qui in suis creaturis elucet, & ita creaturam testem aduocamus tanquam aliquid Dei. Eadem ratione iuramus per sanctos cælestis patris, & aulæ ciues, in quibus Deus ipse, tanquam in animatis templis sibi dicatis habitat, & colitur. Omne igitur iusurandum habet Deum, vt testem, expressè, vel tacitè, seu occultè, & implicite. Latins Sacramentum idem erat, quod iusurandum cap. Qui Sacramento, 22. questione quarta: in Authem. Sacramenta puberum, c. Si aduersus vend. §. item Sacramenta de pace sen. teste Felso, id Sacramentum dicitur, quod iurifurandi sacratioue interposita geritur. Hinc militæ Sacramenta: nam auctore Veget. libr. 2. de re militari, milites iurare solent. l. miles agrum. §. ignominiosa. ff. de re militari.

Secundò queritur, An iusurandum sit aliquò laudabile? Respondeo, esse; nam Diuina lex iubet: *Dominum Deum tuum timebis, illi soli seruias, ac per nomen illius iurabis.* Dauid quoque; *laudabuntur*, inquit, omnes, qui iurant in eo. Ex Apostolorum Epistolis constat, eos aliquando iurasse. Apocal. 10. legimus Angelum iurasse per viuentem in sæcula sæculorum: nec non, & Deus ipse, vt ex veteri Testamento liquet, sæpenumero iureiurando vsus est. Item, iusurandum, religionis est officium, & opus, quo credimus Deum totius veritatis auctorem esse, qui nec decipi vnquam possit, nec alios decipere; cuius oculis nuda, & aperta sint omnia, quique rebus omnibus admirabili prouidentia consulat. Hac item religione imbuti homines, Deum veritatis testem adhi-

bent, vt

Deut. 6.

Psal. 62.

Hebr. 4.